

Oppfølgingsundersøkelse

HVORFOR DRIKKER VI SOM VI GJØR?

Befolkningsundersøkelse, mai-juni 2021

INNHOOLD

6

Prosjektinformasjon

7

Temaer

8

Hovedfunn

10

Tema: Drikkevaner

13

Tema: Holdninger og forventninger til å drikke alkohol

32

Beskrivelse av utvalget

PROSJEKTINFORMASJON

FORMÅL OG TEMA

Formålet med undersøkelsen er å kartlegge utviklingen i holdninger til å drikke alkohol og årsakene til at den enkelte drikker eller ikke drikker alkohol.

Undersøkelsen er en gjentakelse av tilsvarende undersøkelse (nullpunktundersøkelse) fra 2016 og oppfølgingsundersøkelse fra 2018.

Undersøkelsen er en del av Blå Kors' nasjonale kampanje *Hvorfor drikker vi som vi gjør?*, som igjen inngår i gjennomføringen av *Norges forebyggingsprogram for barn og unge* i perioden fra 2016 til 2021. Dette er et helhetlig program hvor familie, skole og nærmiljø utgjør målrettede arenaer for forebygging og for å fremme rusfrihet blant barn og ungdom.

OM RAPPORTEN

Resultatene fra undersøkelsen presenteres her. Rapporten er inndelt i to tematiske deler:

- Drikkevaner
- Holdninger og forventninger til å drikke alkohol

Resultatene presenteres ved grafiske fremstillinger og utvikling over tid.

Spørsmålene er brutt ned på ulike demografiske variabler, og funn i disse undergruppene for 2021-undersøkelsen kommenteres der vi ser relevante forskjeller.

Oversikt over undergruppene finnes i «Beskrivelse av utvalget» til sist i rapporten.

UTVALG OG METODE

Målgruppen for undersøkelsen er et tilfeldig utvalg av den norske befolkningen (18 år og eldre). Vi har intervjuet 1238 personer i perioden fra 20. til 26.mai 2021.

Resultatene på totalnivå er vektet på kjønn, alder og landsdel i henhold til offentlig statistikk om sammensetningen av befolkningen.

Utvalgsundersøkelser er alltid beheftet med usikkerhet.

Feilmarginen varierer med antall intervjuer og svarfordelingen på det enkelte spørsmål. Resultatene tolkes med bakgrunn i kji-kvadrattesting med 95 % signifikansnivå. Signifikante forskjeller mellom undergrupper og gjennomsnittet (totalen) er med 95 % sannsynlighet utenfor feilmarginene og skyldes ikke tilfeldigheter.

TEMAER

DRIKKEVANER

HOLDNINGER OG FORVENTNINGER TIL
Å DRIKKE ALKOHOL

HOVEDFUNN

DRIKKEVANER – stabil utvikling fra 2018 til 2021

- Majoriteten drikker alkohol på fest, i helgen eller på ferie. Vi har i år sett en nedgang i andelen som har svart at de drikker alkohol på fest eller på ferie. Dette kan skyldes koronapandemien og påfølgende restriksjoner.
- En større andel i alderen 40-59 år oppgir at de drikker alkohol på fest (67 % mot 62 % i gjennomsnitt), på ferie (62 % mot 56 %) og i jobb- eller studiesammenheng (13 % mot 9 % i gjennomsnitt)
- 1 av 10 drikker ikke alkohol, noe som er uendret fra 2016. En større andel av de i alderen 18-29 år oppgir at de ikke drikker alkohol, med 16 % mot gjennomsnittet på 13 %. Hovedårsakene er at det ikke smaker godt, og det at det ikke er sunt.
- Årsaker til at man avstår fra alkohol varierer med kjønn og alder. Det er særlig yngre i alderen 18-29 år som oppgir at de ikke drikker alkohol. De yngste drikker ikke alkohol, hovedsakelig fordi det ikke smaker godt og på grunn av religion. Kvinner svarer også i større grad (40 %) enn menn (23 %) at de ikke drikker alkohol fordi det ikke smaker godt.

HOVEDFUNN

HOLDNINGER OG FORVENTNINGER TIL Å DRIKKE ALKOHOL – reduserte forventninger til å drikke alkohol i flere sammenhenger

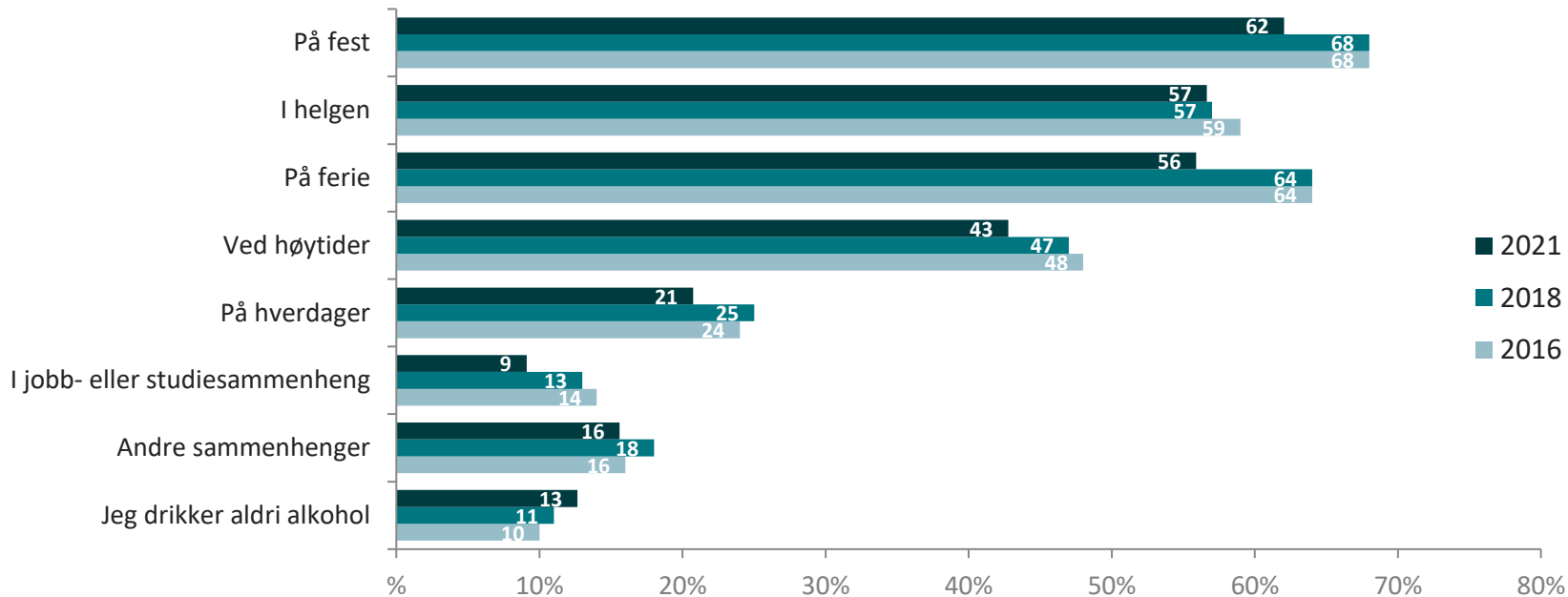
- Andelen som opplever forventninger til å drikke alkohol på fest, på ferie og i jobb- og studiesammenhenger har siden 2018 holdt seg stabil. Andelen som oppgir at det forventes at de drikker alkohol i helgen har derimot økt noe siden 2018, fra 25 % til 31 % i årets måling.
- Det er ingen signifikante endringer på totalnivå i andelene som ikke velger å drikke i sammenhenger hvor dette er forventet. En litt større andel enn snittet blant de i alderen 30-39 år (8 % mot 4 %) oppgir at de alltid velger å ikke drikke i sammenhenger hvor det er forventet.
- En opplevelse av at det å drikke alkohol ikke er sunt, og at det drikkes generelt for mye er også i år hyppigste årsaker til at enkelte velger å avstå fra å drikke alkohol selv om de ikke er avholds. Større andeler unge (18-29 år) velger å ikke drikke alkohol fordi det ikke er sunt (33% mot 24 % i snitt), og fordi det ikke smaker godt (19 % mot 9 % i snitt).
- Befolkningen er delt i hvorvidt de blir spurt ofte eller sjelden om hvorfor de velger ikke å drikke alkohol. Utviklingen er stabil siden 2016. Andelen som svarer ofte er større blant de unge (18-29 år) med 25 %. Nær 2 av 10 har drukket alkohol for å slippe å forklare at de ikke har lyst på. Det er en liten økning fra 2018. Det er særlig de unge (18-29 år) som svarer «ja» på dette med 36 %.

DRIKKEVANER

Nær 2 av 3 drikker alkohol på fest

Ved hvilke anledninger drikker du alkohol?

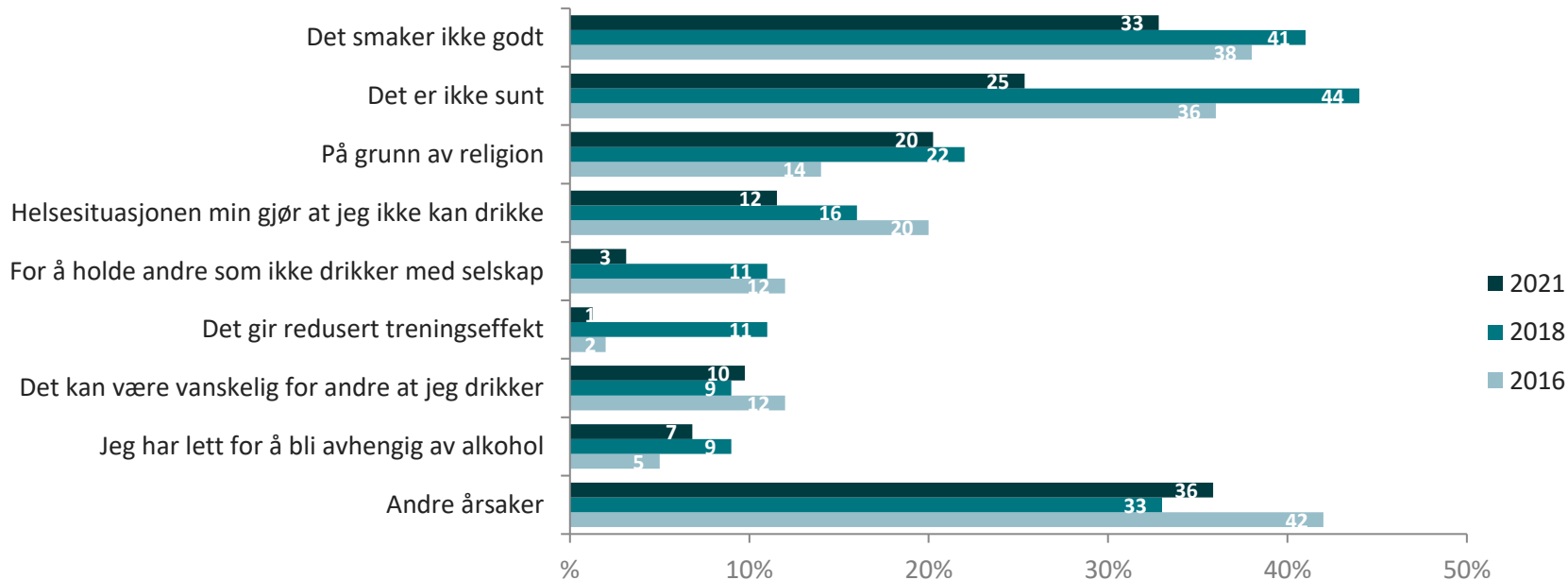

Majoriteten drikker alkohol på fest, i helgen eller på ferie. Vi har i år sett en nedgang i andelen som har svart at de drikker på fest og på ferie. Dette kan tenkes at skyldes koronapandemien som har ført med seg begrensninger på sosial kontakt og reising. En større andel av de i alderen 18-29 år svarer at de ikke drikker alkohol (16 %) enn gjennomsnittet (13 %). Vi ser også at en større andel av de i alderen 40-59 år oppgir at de drikker alkohol på fest (67 % mot 62 % i gjennomsnitt), på ferie (62 % mot 56 %), og i jobb- eller studiesammenheng (13 % mot 9 %).

Smak og sunnhet er hyppige årsaker til ikke å drikke

Hvorfor drikker du ikke alkohol?

Filter= Drikker ikke alkohol, n=152 (13%)

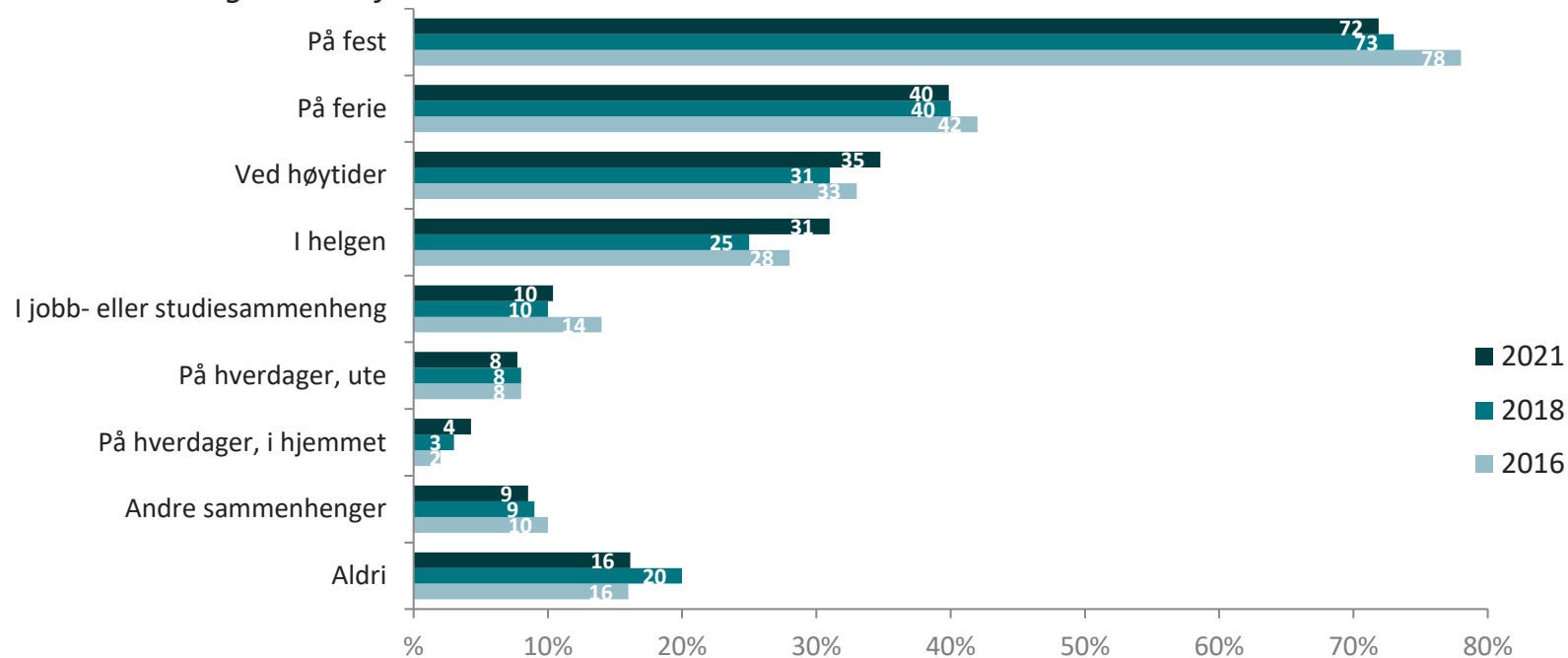
I 2016 oppga 10 % at de ikke drikker alkohol, i 2018 var andelen 11 %. I 2021 er andelen 13 %. På grunn av få svar/små baser er utviklingen over tid heftet med store feilmarginer. Samtidig har det vært en nedgang i andelen som oppgir at de ikke drikker fordi det ikke er sunt. Det er særlig yngre i alderen 18-29 år som oppgir at de ikke drikker alkohol. De yngste drikker ikke alkohol, hovedsakelig fordi det ikke smaker godt og på grunn av religion. Kvinner svarer også i større grad (40 %) enn menn (23 %) at de ikke drikker alkohol fordi det ikke smaker godt.

HOLDNINGER OG FORVENTNINGER TIL Å DRIKKE ALKOHOL

Over 3 av 4 opplever forventninger til å drikke alkohol på fest

I hvilke sammenhenger er det forventet at man drikker alkohol?

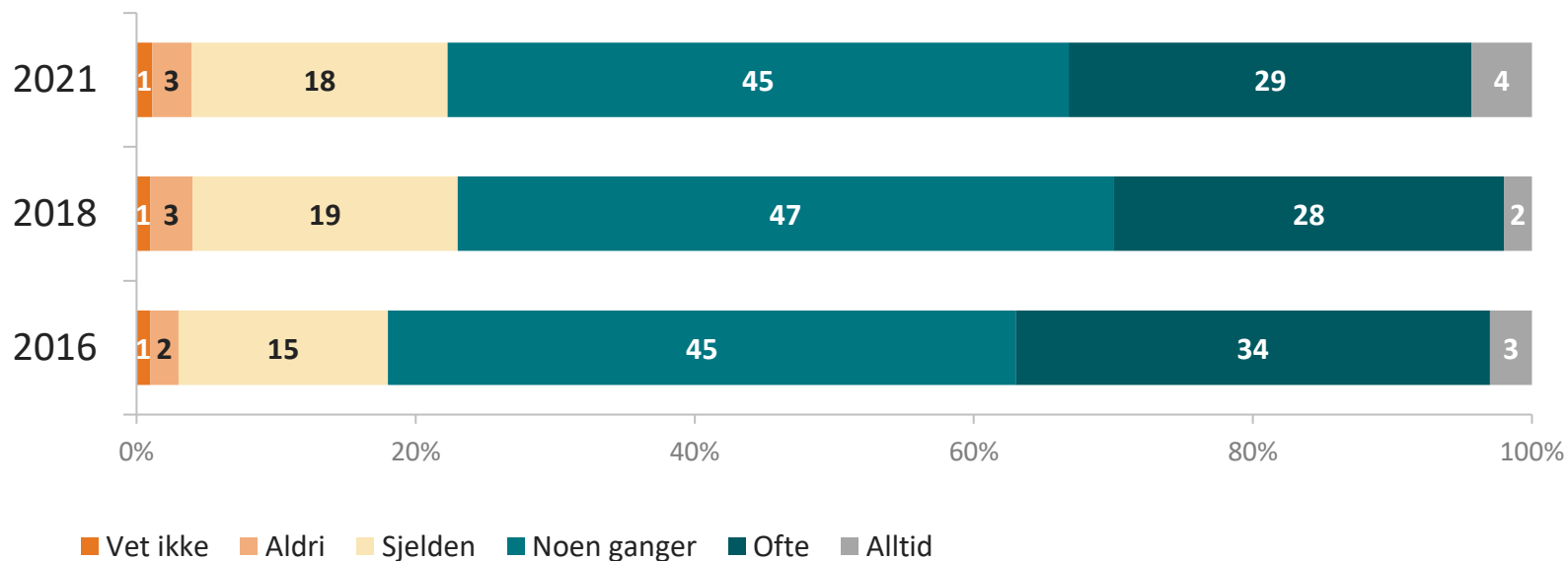

Andelen som opplever forventninger til å drikke alkohol på fest, på ferie og i jobb- og studiesammenhenger har siden 2018 holdt seg stabil. Andelen som oppgir at det forventes at de drikker alkohol i helgen har derimot økt noe siden 2018, fra 25 % til 31 % i årets måling. I fjor så vi en økning i andelen som aldri opplever sammenhenger hvor det var forventet at man drikker alkohol fra 16 % til 20 %. Denne andelen har i årets måling gått tilbake til 16 %.

Lik andel velger ofte eller alltid ikke å drikke selv om det er forventet

Hvor ofte velger du å ikke drikke i slike sammenhenger?

Filter= Drikker alkohol, n=1081 (87%)

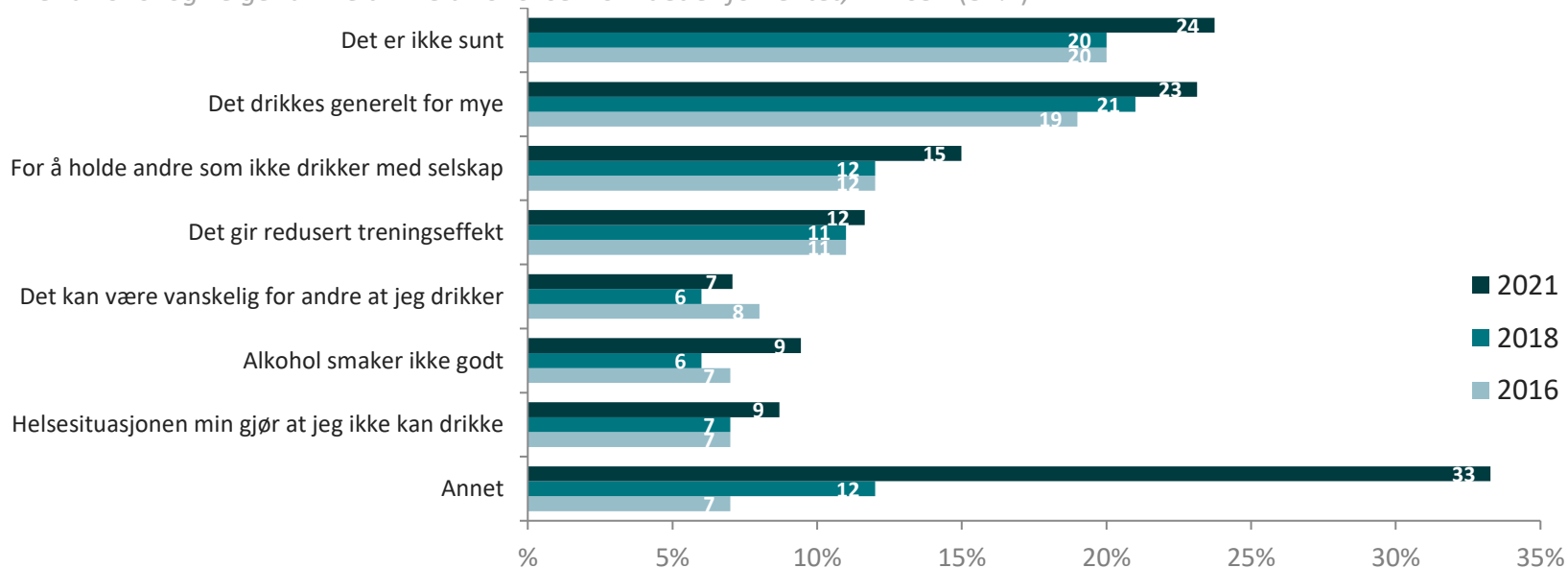

Det er ingen signifikante endringer på totalnivå i andelen som ikke velger å drikke i sammenhenger hvor dette er forventet. En litt større andel enn snittet blant de i alderen 30-39 år (8 % mot 4 %) oppgir at de alltid velger å ikke drikke i sammenhenger hvor det er forventet.

Opplevelse av at det ikke er sunt er hyppigste årsak til ikke å drikke

Hvorfor velger du å ikke drikke alkohol selv om det er forventet?

Filter= Drikker alkohol og velger å ikke drikke alkohol selv om det er forventet, n=1051 (84%)

* Enkelte alternativ som ikke er stilt i 2018 eller 2021 er holdt utenfor av plassmangel.

En opplevelse av at det å drikke alkohol ikke er sunt, og at det drikkes generelt for mye er også i år hyppigste årsaker til at enkelte velger å avstå fra å drikke alkohol selv om de ikke er avholds. Større andeler unge (18-29 år) velger å ikke drikke alkohol fordi det ikke er sunt (33% mot 24 % i snitt), og fordi det ikke smaker godt (19% mot 9 % i snitt).

Bilkjøring og selvbestemmelse blant årsakene til ikke å drikke alkohol

Hvorfor velger du å ikke drikke alkohol selv om det er forventet? Åpne «annet»-svar (n=352)

Filter= Drikker alkohol og velger å ikke drikke alkohol selv om det er forventet (84%)

2016

2018

Planer neste dag
 Drikker bare hvis jeg har lyst
 Avhengig av å kjøre bil
 Føler ikke alltid for det Bilkjøring
 Ikke nødvendig Angst for å bli dårlig
 Har småbarn hjemme
 Kan ha det gøy uten å drikke alkohol
 Er sjåfør

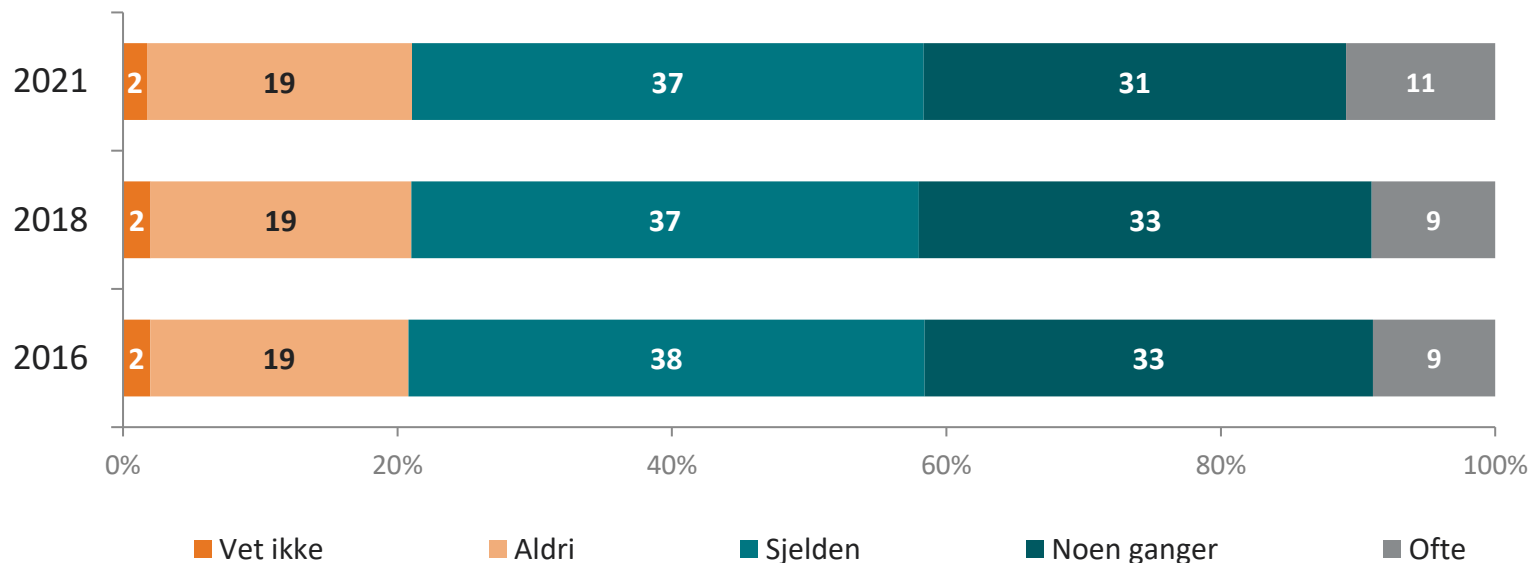
2021

Kjører bil
 Jeg skal være sjåfør
 Jeg drikker kun når jeg har lyst
 Har planer dagen etter
 Kan ha det moro uten å drikke
 Situasjonsbestemt
 Har bare ikke alltid lyst på
 Liker ikke rusen

Majoriteten har blitt spurt om hvorfor de ikke drikker alkohol

Har det hendt at folk spør om hvorfor du velger ikke å drikke alkohol?

Filter= Drikker alkohol og velger å ikke drikke alkohol selv om det er forventet, n=1051 (84%)

Befolkningen er delt i hvorvidt de blir spurt ofte eller sjelden om hvorfor de velger ikke å drikke alkohol. Utviklingen er stabil siden 2016. Andelen som svarer ofte er større blant de unge (18-29 år) med 25 %. Dette er også en økning fra i fjor hvor andelen var 15 %. Andelen som ofte blir spurt om hvorfor de ikke drikker alkohol synker med alder. Kun 4 % av de eldste (60 år +) blir ofte spurt om dette.

Få har drukket alkohol for å slippe å forklare...

Har du noen gang drukket alkohol for å slippe å forklare at du ikke har lyst på?

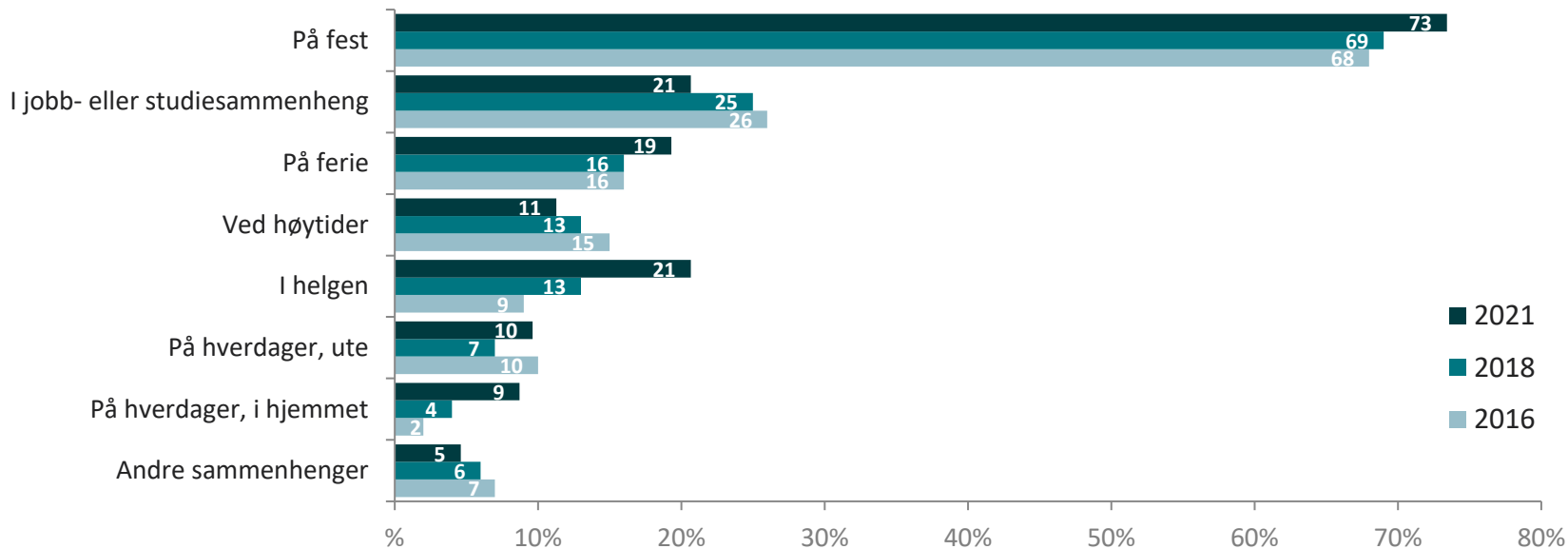

Nær 2 av 10 har drukket alkohol for å slippe å forklare at de ikke har lyst på. Dette er en liten økning fra 2018. Det er særlig de unge (18-29 år) som svarer «ja» på dette spørsmålet med 36 %. Dette er en tydelig økning fra 2018 hvor andelen var på 19 %.

... som tidligere, skjer dette som oftest på fest

I hvilken sammenheng har det skjedd?

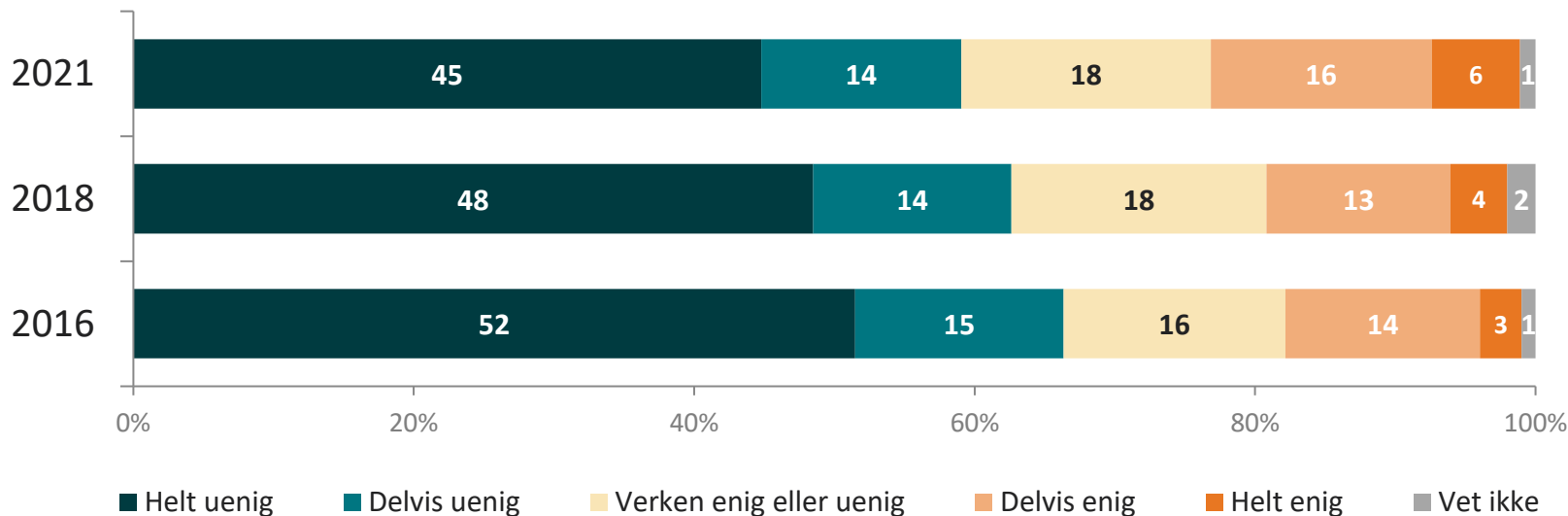
Filter= *Drukket alkohol for å slippe å forklare at man ikke har lyst på*, n=203 (16%)

Det er fortsatt stor grad av stabilitet i andelenes siden 2016. Det er stadig på fest at flest drikker alkohol for å slippe å forklare at man ikke har lyst på. På grunn av små baser, er det få signifikante forskjeller i undergrupper i dette spørsmålet. Det er flere menn (27 %) enn kvinner (14 %) som oppgir at de har drukket alkohol i helgen for å slippe å forklare at de ikke har lyst på.

1 av 5 er enig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol

Hvor enig eller uenig er du i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol?

59 % er uenig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol, en andel som virker å være synkende fra 2016. Ser vi nærmere på andelen som er enig i at det er ubehagelig, finner vi fortsatt en overvekt av unge i aldersgruppen 18-29 år. Totalt 44 % i denne alderen er delvis eller helt enig i påstanden, mot 22 % for gjennomsnittet.

Et spenn i årsaker til at det er ubehagelig å takke nei til alkohol

Du har svart at du er enig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol. Kan du si noe om hvorfor?

Filter= Enig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol (22%) (Åpne svar)

Er student, det forventes at jeg drikker

Alle forventer, hvis ikke er man festbrems

Det er for mange spørsmål

Fordi jeg føler meg utenfor

Kulturelt forventet å drikke

Folk reagerer negativt

Negative reaksjoner

Spørsmål om hvorfor Må rettferdiggjøre avholdenhet

Ikke sosialt akseptert å være på fest uten å drikke

Man blir sett på som sær

I de åpne svarene fortelles det om ubehag rundt forventninger om å drikke i ulike sosiale situasjoner, da særlig «maset» med å skulle forklare hvorfor man ikke drikker. Enkelte fremhever følelsen av å oppleve seg selv som en sosial avviker som står utenfor fellesskapet eller gruppen man tilhører.

... samtidig mener mange at det er sosialt akseptabelt ikke å drikke

Du har svart at du er uenig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol. Kan du si noe om hvorfor?

Filter= Uenig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol (59%) (Åpne svar)

Å takke nei gjør meg ingenting

De andre har ikke noe med det

Det er mitt valg

Alle aksepterer det

Har aldri følt på det som et problem

Helt ok å IKKE drikke

Det er jeg som bestemmer om jeg vil drikke eller ikke

De fleste respekterer mine valg

Stolt av å si nei takk

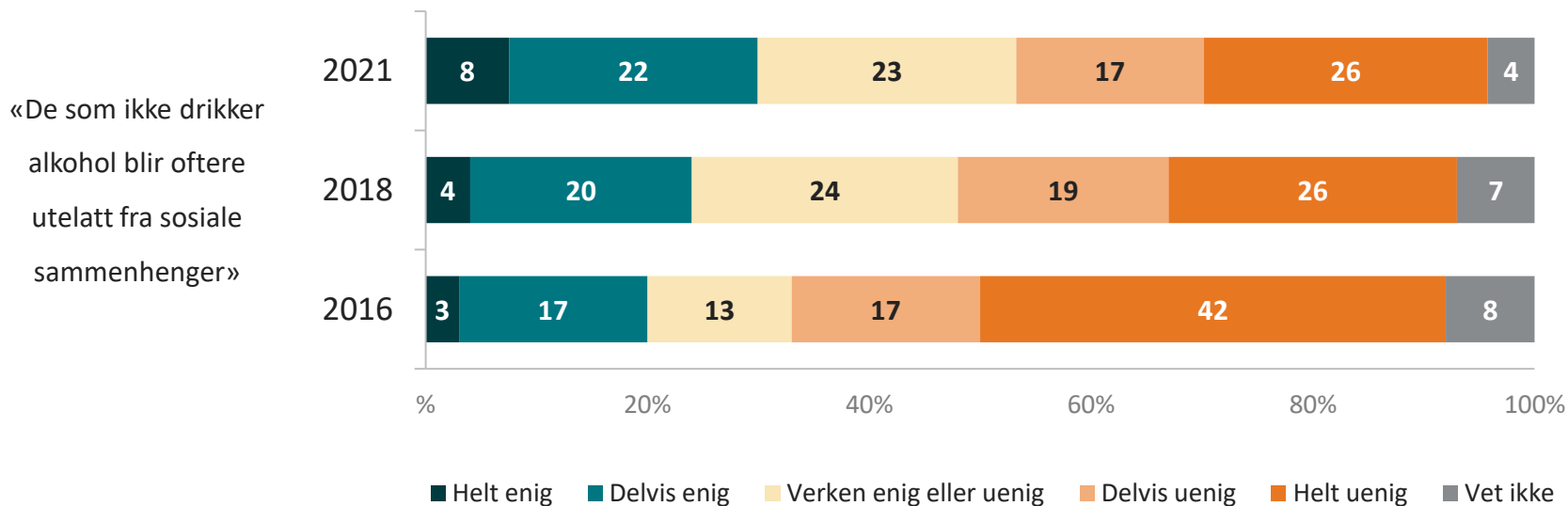
I mitt miljø kan man takke nei

Det aksepteres at jeg kjører bil

De som er uenig i at det er ubehagelig å takke nei til alkohol vektlegger betydningen av autonomi, der personlige valg fremsettes som uavhengig av normer og forventninger. Videre fremhever flere at de ikke opplever drikkepress i sin sosiale omgangskrets og at folk flest respekterer valget om ikke å drikke.

Flere opplever forekomst av sosial ekskludering av de som ikke drikker

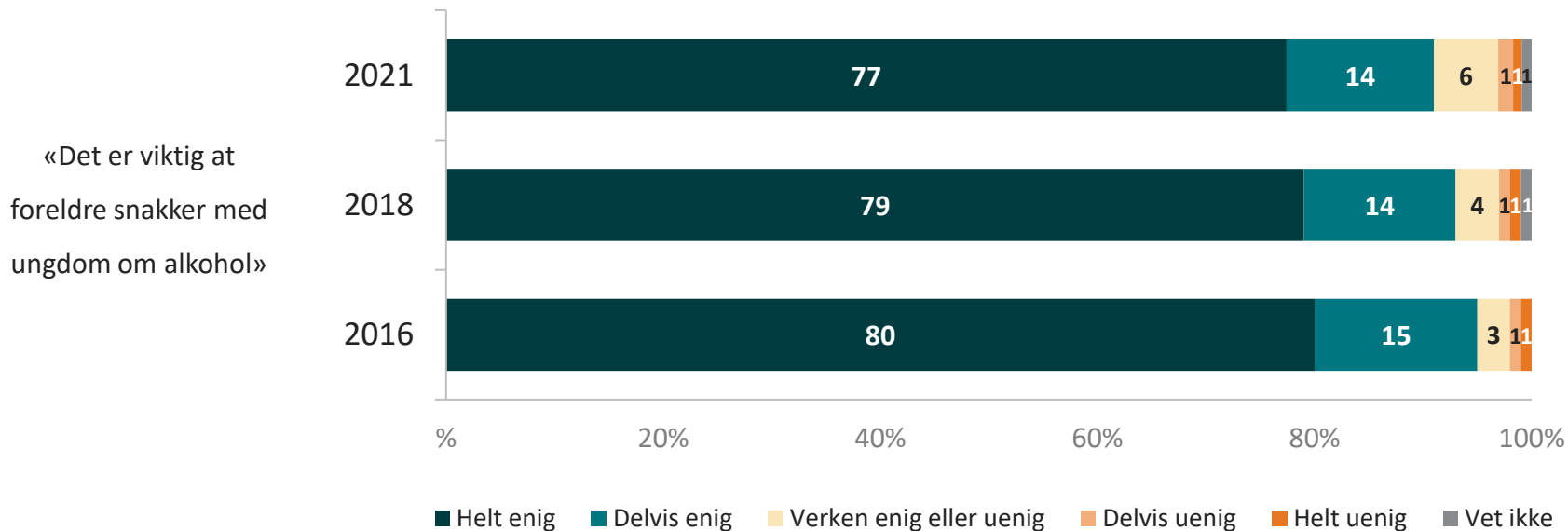
Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene?

Andelen som er enig i at de som ikke drikker alkohol oftere blir utelatt fra sosiale sammenhenger har økt med ytterligere 6 prosentpoeng fra 2018 til 2021. Som i fjor, ser vi at en større andel av de i alderen 18-29 år (53 %) er enig i at de som ikke drikker alkohol oftere blir utelatt fra sosiale sammenhenger, mot 30 % av snittet.

Bred oppslutning om at foreldre bør bevisstgjøre ungdom om alkohol

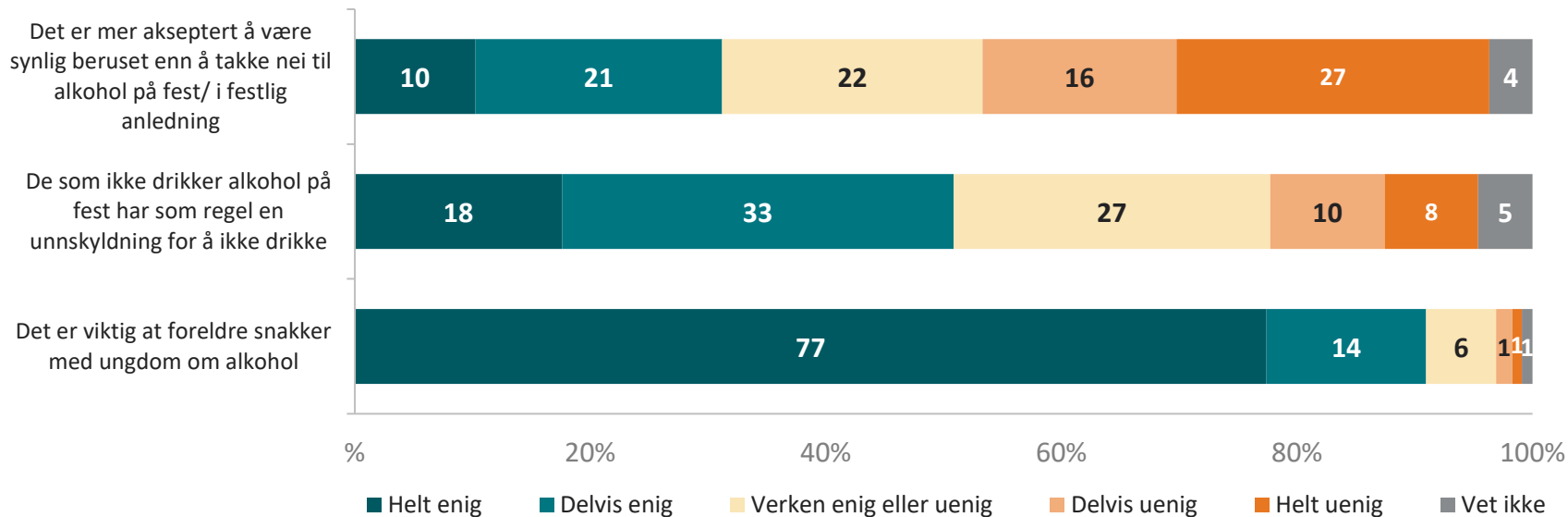
Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene?

Det er bred enighet i befolkningen om foreldrenes rolle ved å bevisstgjøre og opplyse ungdom om alkohol, og hele 91 % er enig i denne påstanden. Resultatet har ligget stabilt siden 2016. Hele 89 % av de eldste (60 år +) er helt enig i denne påstanden. Kun 2 % er enig i påstanden og 6 % er verken enig eller uenig.

Et mindretall mener det er mer akseptert å være synlig beruset enn å takke nei til alkohol på fest

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene?

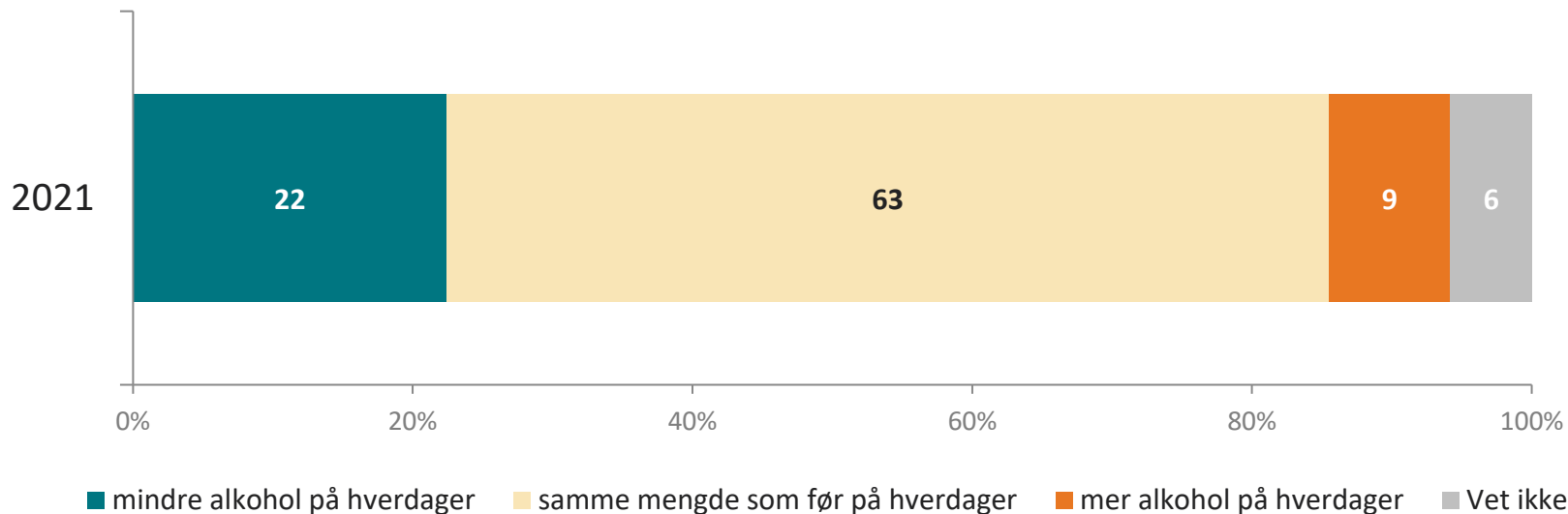
22 % er enig i at det er mer akseptert å være synlig beruset på fest, enn å takke nei til alkohol. Denne andelen er større blant de yngste (18-29 år) med hele 55 %.

Halvparten er enig i at de som ikke drikker alkohol på fest som regel har en unnskyldning for ikke å drikke. Som tidligere svarer en mindre andel blant personer over 60 år (43 %) at de er enig i denne påstanden. 60 % av de i alderen 18-29 år er enig i denne påstanden.

Nær 2 av 3 drikker samme mengde som før pandemien på hverdager

Sammenlignet med før koronapandemien drikker jeg nå...

Filter= Drikker alkohol, n=1081 (87%)

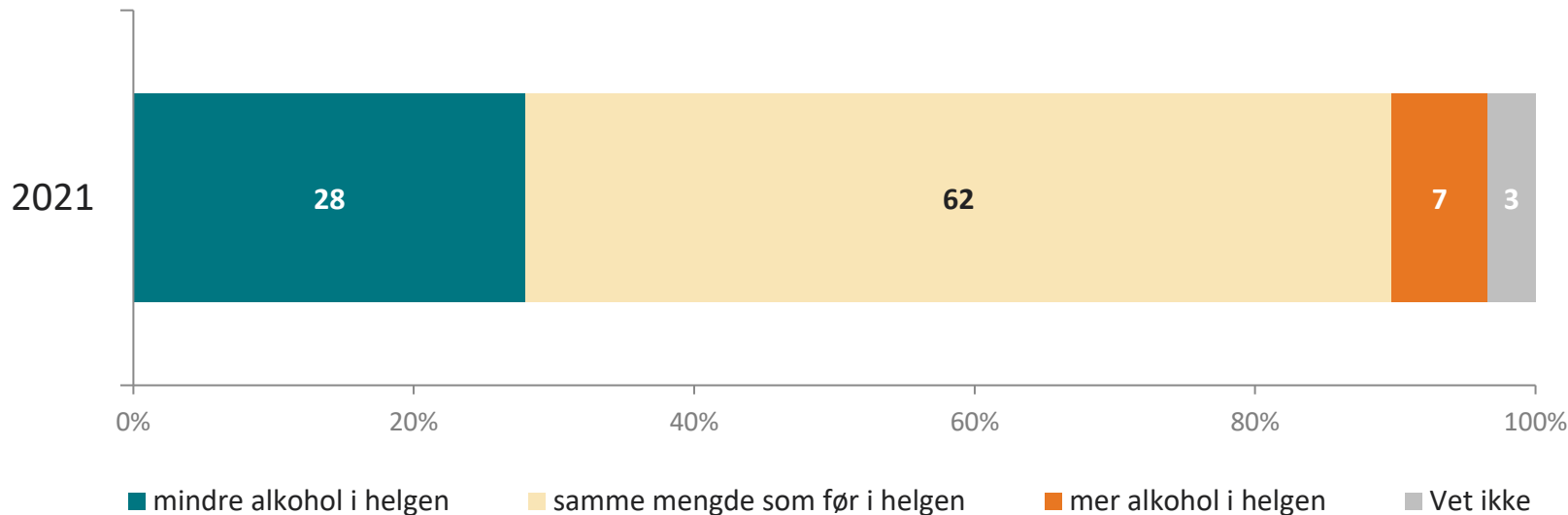

De yngste (18-29 år) har spredt seg i større grad enn de andre på dette spørsmålet. De yngste svarer også i mindre grad at de drikker samme mengde som før pandemien (43 %) enn snittet. De svarer i større grad at de drikker mindre alkohol på hverdager (34 %) og i større grad drikker mer alkohol på hverdager (17 %) sammenlignet med snittet i befolkningen. Andelen som oppgir at de drikker samme mengde som tidligere øker med alderen. Blant de eldste er andelen på 76 %, mot 43 % av de yngste (18-29 år)

Nær 2 av 3 drikker samme mengde som før pandemien i helgen

Sammenlignet med før koronapandemien drikker jeg nå...

Filter= Drikker alkohol, n=1081 (87%)

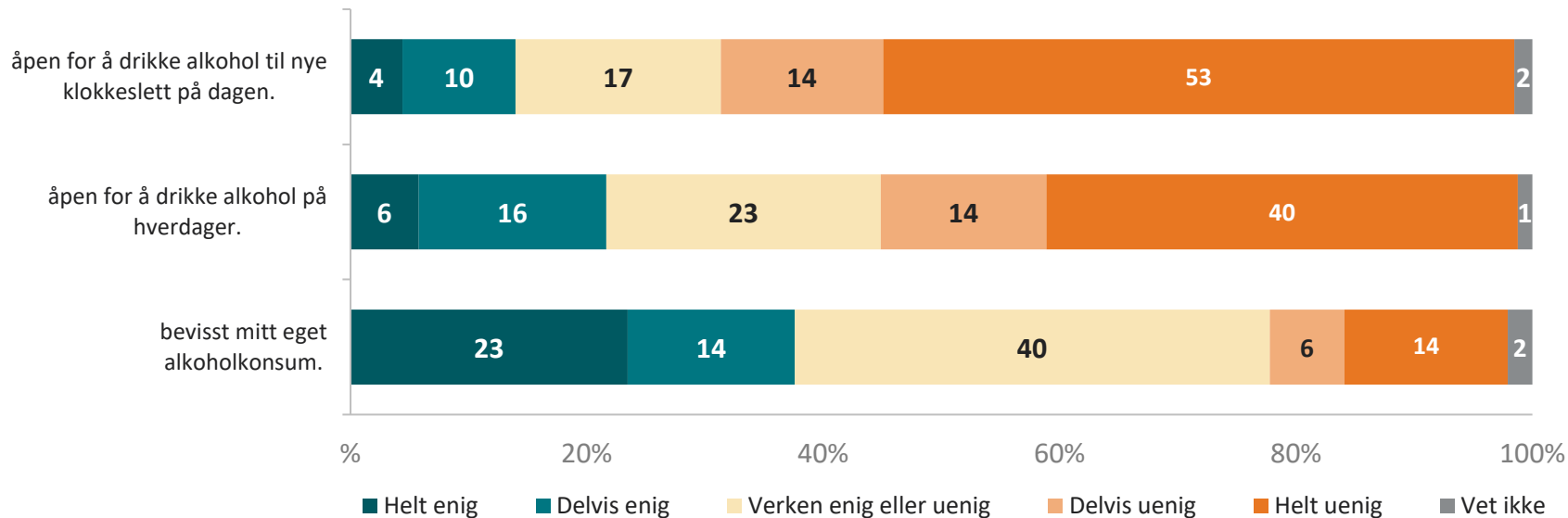

Det er også nær 2 av 3 som oppgir at de sammenlignet med før pandemien drikker samme mengde alkohol i helgen. Andelen som svarer at de drikker samme mengde alkohol nå, som før pandemien stiger med alder. Blant de i alderen 18-29 år er andelen 30 %, mot 81 % av de i alderen 60 år +. Også her er de yngste i større grad representert i ytterpunktene. Blant de i alderen 18-29 år oppgir 20 % at de nå drikker mer alkohol i helgene enn før pandemien, i tillegg til at hele 45 % drikker mindre alkohol i helgene.

Et mindretall er blitt mer åpen for å drikke alkohol til nye klokkeslett på dagen i løpet av koronapandemien

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene? I løpet av koronapandemien har jeg blitt mer...

Filter= Drikker alkohol, n=1081 (87%)

Hele 37 % har blitt mer bevisst på sitt eget alkoholkonsum under koronapandemien. Denne andelen er synkende med alder. Blant de yngste svarer hele 53 % at de er blitt mer bevisst eget alkoholkonsum, en høyere andel enn gjennomsnittet. Samtidig er også en større andel av de yngste (18 -29 år) blitt mer åpen for å drikke alkohol på hverdager (38 % mot 22 % i gjennomsnitt), og til nye klokkeslett på dagen (30 % mot 14 % i gjennomsnitt). Disse andelene er synkende med alder.

Ulike tanker rundt bevisstgjøring om eget alkoholkonsum

Du har svart at du har blitt mer bevisst ditt eget alkoholkonsum i løpet av koronapandemien. Hva har du blitt mer bevisst på?

Filter= Blitt mer bevisst eget alkoholkonsum i løpet av koronapandemien n=410 (33 %) (Åpne svar)

At det lett kan bli for mye ved hjemmesitting

Hvor lite jeg egentlig drikker siden jeg er mest hjemme

Lett å ta en øl med hjemmekontor

Når man ikke skal gjøre noe kan det bli lettere å drikke litt oftere

At jeg tar en øl oftere enn før

At jeg kan ta et glass vin i ukedagene oftere enn tidligere

At det er dyrt

Oppmerksom på skadevirkningene

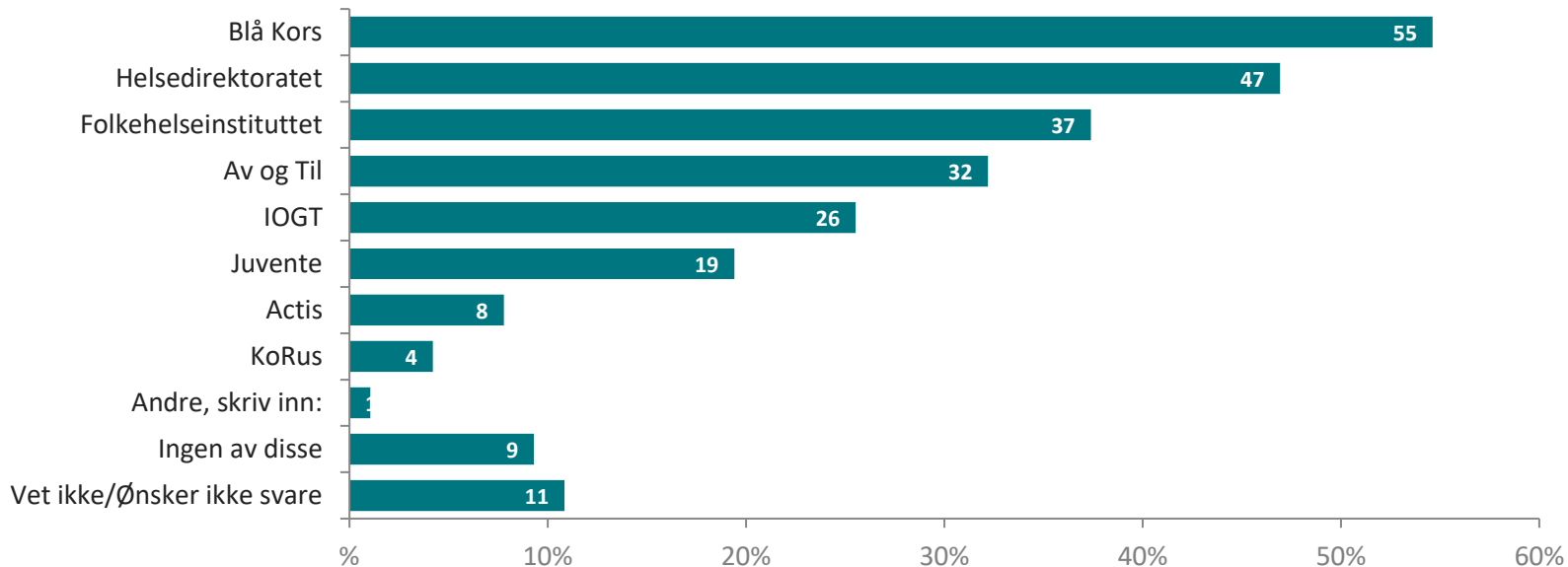
At jeg egentlig ikke liker å drikke

At jeg drikker mer pga. sosiale situasjoner. Jeg drikker jo aldri alkohol

Det er et stort spenn i hva enkelte har blitt mer bevisst på ved eget alkoholkonsum. Flere nevner at det nå har blitt lettere å drikke litt oftere når de uansett er hjemme. Samtidig er det flere som nevner at de har blitt mer bevisst på situasjonene de drikker i, og at de nå drikker mindre fordi de er i færre sosiale sammenkomster.

Blå Kors mest kjent av de nevnte virksomhetene som jobber med å fremme holdninger rundt drikkepress i samfunnet

Hvilke virksomheter kjenner du til som jobber med å fremme holdninger rundt drikkepress i samfunnet?

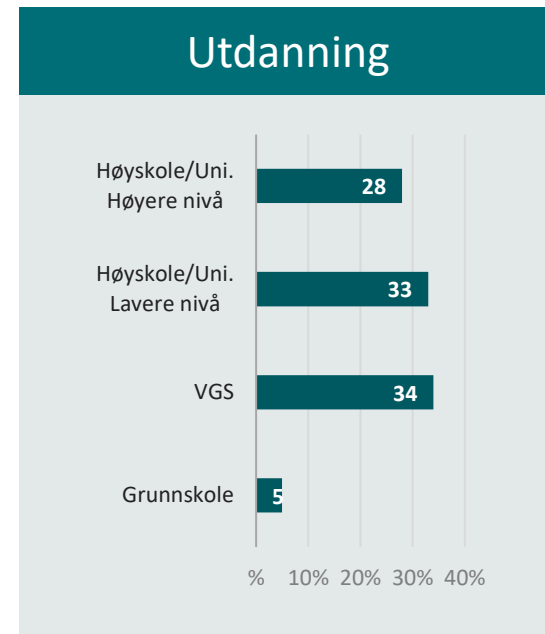
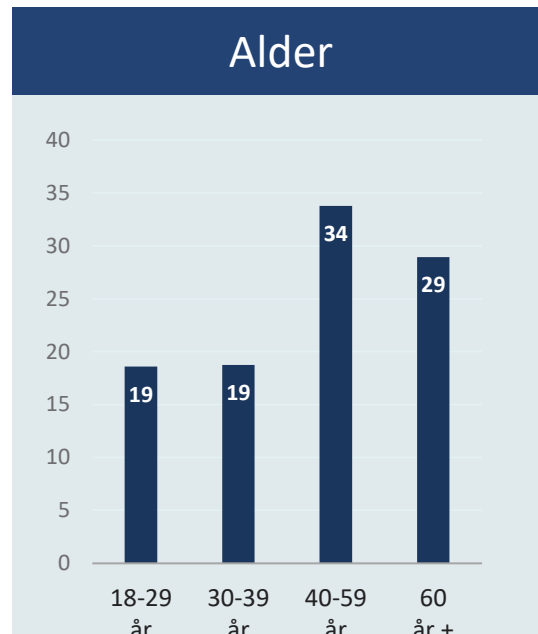
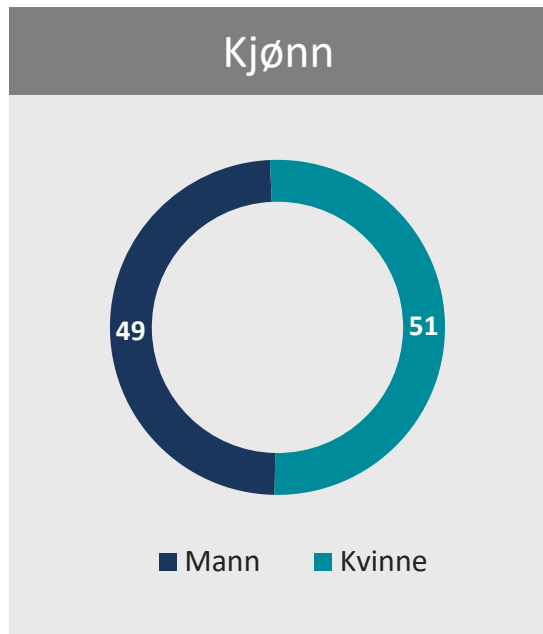

Over halvparten har hørt om Blå Kors. Blant de eldste (60 år +) er andelen høyere med hele 74 %. Blant de i alderen 18-29 år er det kun 34 % som har hørt om Blå Kors. En større andel av de i alderen 18-29 år (16 %) oppgir at de ikke har hørt om noen av de ovennevnte.

BESKRIVELSE AV UTVALGET

OM UTVALGET (UVEKTET)

KONTAKTINFORMASJON

Daniel Hernes

Konsulent

Ipsos

✉ Daniel.Hernes@ipsos.com

📞 920 61 281